

senschaft« a založil též spolu s nizozemskými právníky mezinárodní kriminalistické sdružení, jež došlo velikého rozšíření. Mimo to pěstoval zvěčnělý též právo mezinárodní a jeho učebnice práva mezinárodního, dočkavší se 11. vydání, převedena též na jazyk český Drem J. Elgartem. To jsou jen nejčelnější díla z Lisztových četných publikací. Zvěčnělý byl proslulým učitelem — a jeho přednášky těšily se vždy hromadné návštěvě. — Při té příležitosti musíme odmítnouti výtku, kterou činí prof. Goldschmidt v nekrologu Lisztově v Deutsche Jur. Zeitg. 1. července 1919 č. 13 a 14 německým národům, jako by národ německý vyhlašovaly za méněcenný mezi vzdělanými národy. Tomu ale spoň u nás tak není; naopak, vysoce vážíme sobě, co němečtí učenci vykonali zejména v oboru vědy právní; avšak nemůžeme zamlčeti, že německý národ popudil proti sobě celý ostatní svět svým bezmezným hrdopychem, který všechny ostatní národy, zejména Slovany prohlašoval za inferiorní, za národy sluhů (Bedientenvölker), pro Čechy a Poláky měl název »jezatých karyatid« (P. Hebbel: Die Czechen und Polaken erheben ihr struppiges Karyatidenhaupt) a který bohužel svedl i tak velikého badatele a vědce, jakým byl Theod. Mommsen — ku podobnému příkrému výroku, proti českému národu namířenému. Vždyť celá válka světová, která uvedla Evropu do neskonalých, dosud neukončených útrap i béd a způsobila bídu i záhubu milionů lidstva — zahájena hlavou veškerého Němectva za jeho nadšeného potlesku výrokiem, svědčícím o neslýchané zpupnosti: »jetzt werden wir sie dreschen — ich werde den Frieden diktieren!« — Ale bezmezná pýcha, dosahující takměř zpupnosti padlých andělů — byla i tu jen předchůdcem hlubokého pádu!

Potřeba právníkého vzdělání obecnstva. V novinách často činí se zmínka o úctě občanů k zákonům a o vznešeném povolání soudce a právního zástupce, avšak v obecnstvu pronášeny bývají všeobecně náhledy a kritiky jak ohledně psaného práva, tak ohledně jeho střežení se strany orgánů k tomu určených skládajících se z činovníků právnícky odborně vzdělaných, které u právníka pro své povolání zaujatého a významu a důležitosti jeho si vědomého, vzbuzuje pocit nevděku, zklamání a křivdy. Vysvětlování a poučování v tom směru jest laik nepřístupný jednak následkem své předpojatosti, jednak následkem toho, že se mu nedostává základních vědomostí o právu a o právních institucích. Laik pocituje potřebu zákonů, vládních a administrativních nařízení, avšak svoje právní přesvědčení nedovede si

srovnati s oblíbenými hesly: »svoboda a spravedlnost« a domnívá se, že každý i složitý případ právnícký rozhodnouti lze prostým rozumem na základě poznatků získaných zkušenostmi všedního života. Odborné studium právnícké představuje si jen jako pouhé memorování platných zákonů a nařízení a na takovém obmezeném ponětí staví své povrchní a nedůsledné kritiky zpravidla bona fide pronášené, o jejichž bezpodstatnosti nemá tušení. Poučení se strany odborníka odmítá, poněvadž abstraktní povaha právní nauky nebudí jeho zájem a zdá se mu tato býti i zbytečnou.

Největší nesrovnalosti v názorech laika na právo se objevují, kdykoliv hovoří o zásadách a rozhodování týkajících se případů trestních. Co se týče práva soukromého, zajímá se laik o ně jen potud, pokud běží o nějaký případ jeho vlastní, a tu dané poučení potká se s jeho pochvalou jen, pakliže svědčí jeho prospěchu. Laický úsudek nemusil by však ještě odborníka znepokojovati, ale bývá-li takový úsudek pronášen se strany inteligenta vůči lidem jiným kruhům příslušejícím s menším školním vzděláním, jest takové jednání s to podkopati důvěru lidu v působnost orgánů všech veřejných korporací, vzbuditi neodůvodněnou pochybnost o účelnosti veškerých právních zařízení a může se takovým jednostranným vlivem oslabovati vážnost orgánů státní moci a tím předem překážeti splňování jejich úkolů. Zkušenému právníku nezbyvá v takových případech nic jiného, nežli jen pokrčit rameny a pomysli si něco o »sancta simplicitas«, kteréž bývá tím houževnatější a domýšlivější, čím více by se odborník snažil přesvědčovati o nesprávnosti hlášeného bludu, který davu zpravidla se zamlouvá jen pro jeho sensačnost. Radujeme se nad tím, že jsme se zbavili rakouského byrokratismu, šlechtické oligarchie a vládních aspirací bohorovné církve. Svobodnému vývoji školství a zákonodárství nestaví se již nic v cestu, čehož zákonodárská činnost národního shromáždění, prováděné reformy a pokrokové nazírání vlády a správních orgánů jsou důkazem. Jest však žádoucí, aby tato činnost doznala také v širším obecnstvu pochopení a ohlasu. Toho však docíliti lze jen šířením znalostí objektivního práva, jakož i historických a filosofických nauk právních, a to jednak ve školách jednak v lidových osvět. kursech, na základě určité soustavy a methodického postupu. Takové ujasnění právních pojmů bylo by také vhodným prostředkem k politické výchově lidu, jenž by pak srovnáváním dosud netušených složitostí otázek politických, sociálních a právních stal se způsobilějším politicky a právnícky mysliet a správně chápat a posuzovat význam a účelnost hlášených a zaváděných novot.

Ad. Sláma, o. s.